

3-Теориялық материал
КӘСІПОРЫННЫҢ НЕГІЗГІ КАПИТАЛЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ
ТИІМДІЛІК КӨРСЕТКІШТЕРІ.

Негізгі капиталдың қозғалысын (1 топ), техникалық жағдайын (2 топ) және пайдалану тиімділігін (3 топ) сипаттау үшін төмендегі көрсеткіштерді қолданады.

Бірінші топ. Жаңару коэффициенті

$$K_{обн} = \frac{C_{оф}^в}{C_{оф}^к} \quad (7)$$

мұнда $C_{оф}^в$ – жыл ішіндегі енгізілген негізгі капитал құны, тенге.

Шығу коэффициенті:

$$K_{выб} = \frac{C_{выб}_{оф}}{C_{оф}^н} \quad (8)$$

мұнда $C_{выб}_{оф}^в$ – жыл ішіндегі шығарылған негізгі капитал құны, тенге.

Екінші топ. Тозу коэффициент

$$K_{изн} = \frac{C_{изн}}{C_{оф}} \quad (9)$$

мұнда $C_{изн}$ – негізгі капиталдың тозу құны, тенге.

Жарамдылық коэффициенті:

$$K_e = \frac{C_{ост}}{C_{оф}} = \frac{C_{оф} - C_{изн}}{C_{оф}} \quad (10)$$

$$K_{г} = 1 - K_{изн} \quad (11)$$

Үшінші топ. Қор қайтарым – негізгі өндірістік капиталдың 1 тенгесіне шаққандағы өнім мөлшерін білдіретін көрсеткіш.

$$\Phi_o = \frac{Q_p}{C_{оф}} \quad (12)$$

мұнда Q_p – құндық немесе натуральды түрдегі өнім көлемі;

$C_{оф}$ – негізгі капиталдың орташа жылдық құны, тенге.

Қор сыйымдылық – өнім өндіруге кеткен негізгі капитал шығынын көрсететін қор қайтарымға кері шама.

$$\Phi_e = \frac{C_{оф}}{Q_p} \quad (13)$$

Еңбектің қормен жарақтануы – әрбір жұмысшының қормен жарақтану дәрежесін сипаттайды.

$$\Phi_{\varepsilon} = \frac{C_{оф}}{N_p} \quad (14)$$

Жабдықтың ауысымдық коэффициенті:

$$K_{см} = \frac{\sum T_{см}}{n_y D_p} \quad (15)$$

мұнда $T_{см}$ – барлық ауысым бойынша жұмыс істеген станок саны;
 n_y – қондырылған жабдықтар саны;
 D_p – қарастырылған кезеңдегі жұмыс күні.

Жабдықты экстенсивті пайдалану коэффициенті:

$$K_{\varepsilon} = \frac{T_{\phi}}{T_p} = \frac{T_{\phi}}{T_k} = \frac{T_{\phi}}{T_{пл}} \quad (16)$$

мұнда T_{ϕ} – жабдықтардың нақтылы жұмыс уақыты, сағат;
 T_p – жабдықтардың режимдік жұмыс уақыт капиталы, сағат;
 T_k – жабдықтардың календарлық жұмыс уақыт капиталы, сағат;
 $T_{пл}$ – жабдықтардың жоспарлық жұмыс уақыт капиталы, сағат.

Жабдықты интенсивті пайдалану коэффициенті:

$$K_{инт} = \frac{Q_{\phi}}{Q_{max}} = \frac{Q_{\phi}}{Q_{пл}} \quad (17)$$

мұнда Q_{ϕ} – уақыт бірлігінде натуральды түрдегі нақтылы өндіріс көлемі;
 Q_n – уақыт бірлігінде натуральды түрдегі жоспарлы өндіріс көлемі;
 Q_{max} – уақыт бірлігінде натуральды түрдегі максимальды өнім шығару мүмкіндігі.

Жабдықтың интегральді пайдалану коэффициенті:

$$K_{инт} = K_{\varepsilon} \times K_{инт} \quad (18)$$